

KANON

Natur

Fisk

NATUR
KANON

Titel: Kanon Natur - Fisk

Udgivet af: Danmarks Naturfredningsforening august 2012

Tekst: Thomas Neumann og Ole Laursen

Redaktion: Ole Laursen

Tegninger: Knud Andersen. Fisk af Susanne Weitemeyer (© Scandinavian Fishing Year Book).

Fotos: Marianne Krag Petersen, Joakim Rode, Ole Laursen og Lars Gejl. Scanpix: Lars Laursen, Peter Bang, Lisbeth Holten, Jacob Nielsen og David Woodfall. Biopix: Niels Sloth, Ib Nord Nielsen og Jens Christian Schou.

Layout: SøstreneSandhed - Grafisk Design
www.soestrenesandhed.com

Tryk: Rosendahls - Schultz Grafisk a/s

ISBN: 978-87-87030-56-4

Udgivet med støtte fra Naturstyrelsen og tips- og lottomidler til friluftslivet.

Bogen kan hentes som en pdf eller bestilles hos skoletjenesten i
Danmarks Naturfredningsforening på www.dn.dk/skoletjenesten

KANON Natur med Danmarks Naturkanon

Naturen er grunden til, at vi mennesker kan leve på Jorden. Derfor skal vi vide noget om naturen, opleve den og passe på den. Lige meget hvor, du bor i verden, er der natur, dyr og planter, der betyder noget særligt for dig. Nogle børn har aldrig set havet. Nogle børn lever med kulde, sæler og evig sne. Andre børn møder sværme af græshopper og flokke af giraffer, men har aldrig mærket følelsen af et snefnug på kinden.

I 2009 fik Danmark en naturkanon. Det er ikke en kanon, der kan skyde med kanonkugler. Det er en liste med 216 eksempler på natur, som betyder noget særligt for os danskere. Der er både dyr, planter, sten, svampe, steder og naturtyper i Danmarks Naturkanon. Kanonen skal hjælpe os med at lære noget mere om vores natur. Den skal også give os lyst til at opleve og undersøge vores nære verden.

Her i bogen kan I lære mere om de 12 arter af fisk i Danmarks Naturkanon.

God fornøjelse

Mød os inde i bogen

1 Kanon Natur - Naturkanon

2-3 Fisk

4-5 Inde i fisken

6-7 Ål

8-9 Torsk

10-11 Sild

12-13 Laks

14-15 Rødspætte

16-17 Find og fang fisk

18-19 Gedde

20-21 Fjæsing

22-23 Havtobis

24-25 Trepigget hundestejle

26-27 Ørred

28-29 Aborre

30-31 Snæbel

32 Smag på fisken

33 Sære og svære ord

Fisk

Det første liv opstod i havet. Derfra udviklede små levende organismer sig til alt det, der har levet tidligere, og som lever i dag. En af livsformerne blev til fisk. I Kina har forskere fundet et fiskeskelet, der er over 500 millioner år gammelt.

Vi ligner hinanden lidt

Fisk var de første dyr, der fik en rygrad af en række knogler, der kaldes hvirvler. Fugle, padder, krybdyr og pattedyr er også hvirveldyr. Vi mennesker har 33 ryghvирvler. Dem kan du mærke, hvis du kører hånden hen over din egen rygsøjle. Fisk kan have mange flere ryghvирvler. En ål har fx 110-119 ryghvирvler.

Mennesker og fisk har nogle af de samme organer inde i kroppen. Vi har nyrer, hjerte, lever, milt og tarme.

Men vi er selvfølgelig også forskellige

Fisk er vandlevende dyr med finner og gæller. Fisk har altså ikke lunger. De henter ilt fra vandet med gællerne.

Mange fisk har en svømmeblære. Den hjælper fisken til at "svæve" i vandet. Så skal fisken ikke bruge energi på at holde sig flydende.

Fisk er vekselvarme. Det betyder, at deres krops temperatur skifter. Den holdes normalt kun en smule over det omgivende vands temperatur.

Forunderlige forskellige fisk

I dag kender vi over 32.000 forskellige slags fisk i verden. De lever i høje bjergsøer og nede på over syv kilometers dybde. Fiskene findes i floder, i åer, i meget små søer og damme og i alle verdenshavene. Fisk lever både, hvor der er rigtig koldt, og hvor der er meget varmt.

Fisk kan se meget forskellige ud. Verdens mindste fisk er under en centimeter lang. Verdens største

fisk er hvalhajen, der kan blive 18 meter lang.

Fisk er tilpasset til det sted, de lever, og til den måde, de lever på. Fiskenes mund, farver, form, skind og adfærd kan tit forklares med, om de har brug for at gemme sig, jage, beskytte sig mod fjender eller yngle på bestemte måder.

Se på billederne af de seks fisk og tal om, hvorfor de ser sådan ud? Kan du se, hvor de lever og hvad de lever af?

Fisk og formering

De fleste fisk lægger æg. Før æggene bliver befrugtede, kaldes de rogn. Måske kender du torske rogn, kaviar eller stenbiderrogn. Kun nogle få arter føder levende unger. Fiskeæggene befrugtes i vandet. Her frigøres både rogn og sæd, så rognen kan befrugtes. Det kaldes også at gyde. Hunner og hanner samles tit på særlige gydepladser. Æggene klækkes og bliver til små fiskelarver. De kan have mærkelige former og ligner måske slet ikke de voksne fisk. Når larverne vokser, kaldes de for fiskeyngel.

Både fiskeæg, -larver og -yngel er vigtige i havets og ferskvandets fødekæder.

Fisk og mennesker

Fisk er sund og nærende mad for mennesker. Derfor fanger vi enorme mængder af fisk. Vi fanger også fisk, der bliver til foder for vores husdyr og kæledyr. Vi er blevet så gode til at fange dem, at mange fiskearter er truede.

Vi har gennem tiden ødelagt mange af fiskenes leve- og ynglesteder. Blandt andet fordi vi har fjernet søer og vandløb, og fordi vi har udledt gift og næringsstoffer i vandet.

Tal om

Hvad kan vi gøre for at beskytte fiskene og deres levesteder?

Inde i fisken

For at forstå lidt mere om fisk, kan I tage en tur ind i en sild.

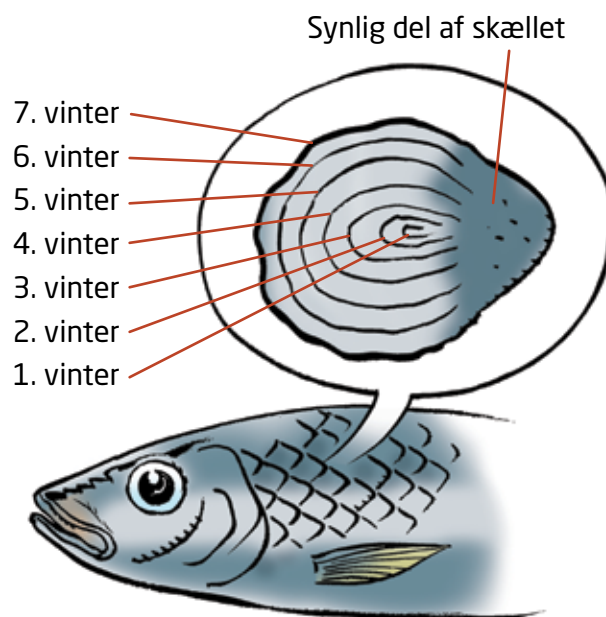
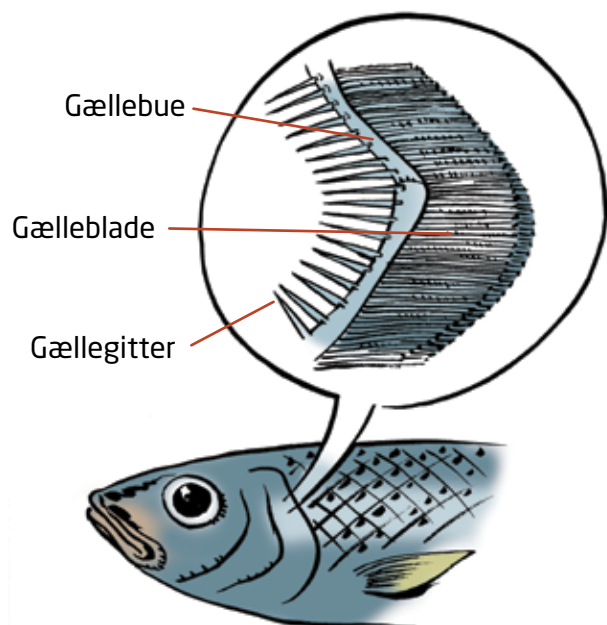
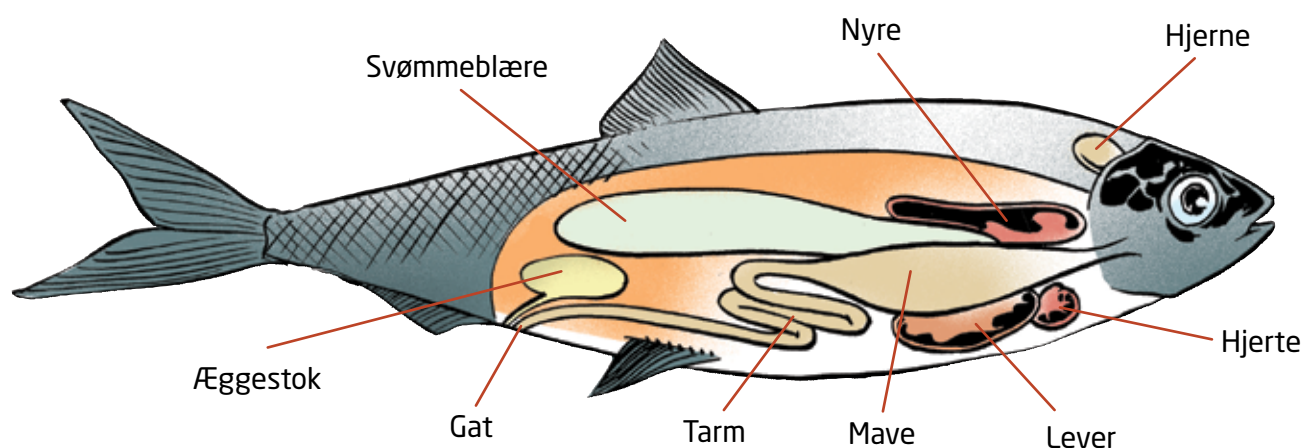
Kig på sildens farver, form og skæl. Læg et skæl mellem to objektglas og under stereoluppen. Hvor gammel er silden? Åbn sildens mund. Kan I se hvilken vej, vandet vil strømme forbi gællerne og ud gennem gællespalterne, når silden svømmer med åben mund? Hvordan tror I, silden skaffer sig mad? Læg silden på ryggen og hold den fast. Klip den op fra gattet og frem til munden.

I skal bruge:

- En hvid bakke
- Skarp kniv eller skalpel
- Saks
- En lup

Bestil nogle friske, urensede sild hos fiskehandleren. Vi skal nemlig kigge på sildens indmad.

Kig på tegningen. Kan I finde nogle af organerne i jeres sild?

Gæller

Alle fisk har gæller. I gællerne optager fisken ilt fra vandet og udskiller kuldioxid. Fiskene trækker vand ind gennem munden og lader det strømme forbi gællerne. Gællerne har en stor overflade, så de kan optage ilt fra vandet til blodet. Vi mennesker har lunger i stedet for gæller. Fisk bruger også gællerne til at afkøle eller opvarme blodet. Nogle fisk bruger gællerne som et net, der kan fange mad. Sildens gæller er fx bygget som et finmasket net. Det bruger silden til at fange dyreplankton, som den spiser.

Svømmeblære

Svømmeblæren er en aflang sølvfarvet pose. Den ligger oppe ved sildens rygrad. Svømmeblæren kan regulere fiskens vægtfylde og balance i vandet. Nogle fisk har ikke en svømmeblære. De skal de hele tiden bevæge sig og bruge energi for ikke at synke til bunds. Fisk uden svømmeblære lever tit ved bunden som fx rødspætter og tobis eller er meget aktive og gode svømmere som hajer, tunfisk og makreller.

Nyre

Nyrerne er lange, mørkerøde organer. De opretholder fiskens saltbalance ved at udskille salte og vand fra blodet.

Kønsorganer

I hunnens kønsorganer dannes rogn (æg), som gydes direkte i vandet. I hanfiskens kønsorganer dannes sædceller. I gydeperioden kan silden være fyldt med rogn eller mælk (sæd). Rognen kan man se som enkelte orange æg. Hos hannen kan mælken ses som to hvidgule, aflange poser.

Finner

Der findes forskellige slags finner hos fiskene. Der er fx hale-, ryg-, gat, bryst- og bugfinner. Finnerne bruges mest til at holde balancen, give fart og styre med. Kan I "finne" dem? Laksefiskene har en ekstra finne - fedtfinnen, som sidder lige foran halefinnen. Man gætter på, at den bruges af hannerne, når de skal imponere hunnerne op til gydningen.

Sidelinje

De fleste fisk har en sidelinje på begge sider af kroppen. Sidelinjerne opfatter trykbølger i vandet. Det giver fisken et "billede" af omgivelserne. Lidt ligesom en flagermus, der udsender og modtager særlige lyde. Det er meget nyttigt, da fisk lever i en verden, der tit er meget mørk. Sild har ingen sidelinje.

Hjerte

Hjertet er en mørk, trekantet og hård muskel. Hjertet hos fugle, mennesker og andre pattedyr er inddelt i fire kamre. Krybdyr og padder har tre hjertekamre. Fiskehjerter har kun to. Hjertets muskler styres uden besked fra hjernen. Derfor kan I opleve, at et hjerte banker, efter at fisken er død.

Lever og galleblære

I leveren nedbrydes giftstoffer. Den danner også galle til nedbrydning af føde. Galleblæren er grønlig. Den finder I ved leveren. I galleblæren opbevares gallen.

Tarm og blindtarme

Rovfisk har kort tarmsystem. Planteædere har længere tarm. Så kan de bedre fordøje plantefibre. Tarmen kan have mange små blindtarme.

Mavesæk

I mavesækken udskilles enzymer og syre til at nedbryde føden.

Milt

Milten er et mørkerødt organ, som nedbryder gamle blodceller.

Gat

Fra gattet udskiller fisken ekskrementer og urin. I gattet sidder også kønsåbningen, hvor hunnen udgyder rogn og hannen sæd direkte i vandet.

Ål

Anguilla anguilla

Kæle- og øgenavne

Sølvål,
klæppert,
bredhoved,
vandorm,
smalhale,
blåfinne.

Sådan ser jeg ud

Jeg er lang og slank - næsten som en slange. Jeg er mørk på oversiden og gul på siderne og bugen. Når jeg er helt voksen, bliver jeg sølvskinnende i stedet for gul. Når jeg er voksen, er jeg som regel cirka 50 cm lang og vejer omkring et halvt kilo. De største ål kan blive over en meter lange og veje seks kilo.

Mit liv

Jeg klækkes fra nogle bittesmå æg 5000 km væk i Sargassohavet. Efter et år svømmer jeg i maj med hjælp af havstrømme ind i bugter og åer i Danmark. Da er jeg cirka otte cm lang og næsten gennemsigtig. Folk kalder mig for glasål. Jeg begynder at få skæl over det hele og får farve. Nu kalder folk mig gulål. Når jeg er 6-10 år, bliver jeg kønsmoden. Mine øjne bliver større, og jeg bliver mørkere på ryggen og sølvgrå på bugen. Så er jeg en blankål. Jeg stopper helt med at spise og begynder den lange rejse tilbage til Sargassohavet for at gyde.

Vidste du det?

Min hud udskiller masser af slim, som beskytter mig og gør mig meget glat. Mennesker har meget svært ved at holde mig med de bare hænder. Derfra kommer udtrykket "han er glat som en ål". Men hvad betyder det?

Her bor jeg

Jeg bor altid i vandet – i søer, moser, vandhuller eller ude i havet. Jeg lever både i salt- og ferskvand. Jeg kan bugte mig mange kilometer hen over land til nye vandhuller, selv om jeg har gæller. Ål er mest aktive om natten og hviler sig om dagen. Om vinteren går vi i dvale på bunden – gemt godt væk i mudderet.

Livret

Jeg er kødæder og spiser næsten alt: alle slags orme, muslinger, tanglopper, insektlarver, rejer, krabber, krebs, hundestejler, kutlinger, andre småfisk, frøer og selv døde dyr.

Værste fjender

Jeg har mange fjender. Mange vil gerne spise mig: hejre, skarv, stor skallesluger, isfugl, odder, forskellige fisk og mennesket.

Største talent

Efter 10 år i Danmark kan jeg finde hele vejen tilbage til Sargassohavet 5000 km væk, og jeg kan undvære mad i flere år. Jeg kan sno mig flere kilometer over land, og så har jeg en fænomenal lugtesans. Jeg kan lugte en milliliter duftstof i en vandmængde, der er 20 gange større end Limfjordens. Jeg kan altså lugte en dråbe i havet.

Skal vi mødes?

Jeg findes mange steder i Danmark, men da jeg er mest aktiv om natten, skal I nok bruge en ruse for at fange ål. Husk, der er regler for hvor, hvornår og hvordan man må fange mig. Det er fordi, vi er så få tilbage. Så luk mig gerne ud igen.

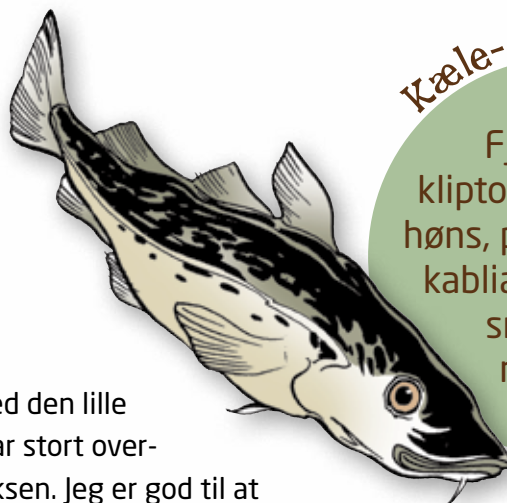
Mød min fætter

Jeg har en fætter, der bor i Nordamerika. Vi ligner hinanden meget, men mødes meget sjældent.

Torsk

Gadus morhua

Kæle- og øgenavne

Fjordtorsk,
kliptorsk, islandske
høns, præst, kabyler,
kabliau, stentorsk,
smørtorsk,
rødtorsk.

Sådan ser jeg ud

Jeg er nem at kende på mit store hoved med den lille hagetråd. Den ligner et lille fipskæg. Jeg har stort overbid og er normalt cirka 70 cm lang som voksen. Jeg er god til at kamuflere mig. Jeg kan som flere andre fisk skifte farve efter det sted, jeg lever. Jeg har mørke pletter og er lys på sandbund, gulgrøn i ålegræs og rødbrun i brunt tang. Jeg er grå på undersiden, og langs kroppen har jeg en lys sidelinje.

Mit liv

Jeg gyder, når vandet i den sene vinter har nået en temperatur på 4-6 grader. Det sker i de frie vandmasser, hvor der er 30-60 meter dybt. Vi samles i store flokke. Hver hun kan gyde flere millioner æg. Æggene er små. I kender dem måske fra den torskerogn, man kan købe. Æggene stiger langsomt til overfladen og klækkes efter en lille måneds tid. Her lever de små larver af plankton resten af foråret. Sidst på foråret søger ynglen ind på det lave vand. Den gemmer sig mellem tang, sten og ålegræs hele sommeren. Hen på efteråret er de små torsk blevet 12-15 centimeter lange. Så svømmer vi ud på dybere vand. Vi kan selv få unger, når vi er to-tre år. Vi kan blive op til 50 år, hvis ingen fanger os først. Så er vi næsten to meter lange og vejer over 50 kilo.

Her bor jeg

Jeg kaldes også for atlantehavstorsk, og jeg lever i det meste af det nordøstlige Atlanterhav. Jeg bor i havet, men kommer også ind på det lavere vand ved kysterne. Jeg holder mig for det meste tæt på bunden ved stenrev og tangskove.

Skal vi mødes?

Du kan møde mig overalt i Danmark. Jeg findes i alle fjorde og have. Når jeg er ung, svømmer jeg ind på det lave vand. Men fang mig helst ikke. Jeg skal have fred i nogle år, så vi igen kan blive mange. Du kan måske se mig i et besøgsakvarium med fisk fra Danmark.

Livret

Først spiser jeg dyreplankton, men når jeg bliver større, spiser jeg det, som jeg kan fange nede ved bunden. Jeg spiser næsten alt, hvad jeg kan gabe over: sild, brisling, krabber, rejer og selv småtorsk.

Værste fjender

Hajer spiser mange torsk, men mennesker er min allerstørste fjende. I elsker fisk og er alt for gode til at fange os. Desværre fanges mange små torsk, inden vi kan gyde. Derfor bliver der færre og færre torsk.

Største talent

Det er mit torskeskæg eller hagetråden. Når jeg svømmer tæt på bunden, bruger jeg tråden til at mærke, om der gemmer sig føde i havbunden.

Mød min fætter

Jeg har mange fætre i 12 forskellige familier af torskefisk. I Danmark lever fx sej, hvilling, kuller og kulmule.

Prøv også

Hvis I kan få fat på hovedet fra en stor torsk, kan I kigge lidt på torskens øje. Øjnene er meget store. Linsen i torskens øje er fast og kugleformet. I kan forsigtigt skære linsen ud af øjet og bruge den som en lille lup. Da linsen ikke kan klemmes sammen, må torsken flytte hele øjet ud eller ind for at fokusere.

Vidste du det?

Mit navn stammer fra vikingetiden og betyder tør-fisk. Jeg blev hængt til tørre i solen, og vikingerne kunne så have mad til vinteren og de lange sejladser. I dag bruger man også mit navn om en dum person.

Sild

Clupea harengus

Kæle- og øgenavne

Knagsild,
stavangerhest,
tosild, bornholmer,
tørre jyder,
øjensild, sillings,
pibesild.

Sådan ser jeg ud

Jeg er normalt 15-25 cm lang, slank og sølvskinnende. Jeg har store rødlige øjne, store skæl og en enkelt kort rygfinne. Skællene giver mig et blågrønt eller violet skær. Jeg er lys på undersiden og mørk på oversiden. Hvorfor er det smart?

Vidste du det?

Jeg er faktisk grunden til, at København blev bygget. De mange sild i Øresund skabte velstand omkring hovedstaden. En sildestime kan være 2 km lang og ½ km bred. Det kaldes også for et sildebjerg.

Mit liv

Om efteråret eller vinteren gyder jeg i havet. Hvor torskens æg stiger op, falder mine ned på bunden. De klæber sig fast til tang, sand og sten. Efter 10-20 dage klækker æggene til små larver, som søger op mod lyset ved overfladen. Når vi er vokset til cirka fire centimeter, samles vi i stimer på det lave vand ved kysterne. Senere søger vi ud på dybere vand, og efter 3-4 år er jeg voksen og svømmer tilbage, hvor mit liv begyndte. Nu kan jeg selv gyde. Jeg kan blive 20 år gammel.

Jeg kan bedst lide koldt vand. Derfor lever jeg fint i det nordlige Atlanterhav. Helt fra Nordamerika omkring Grønland og ned til Danmark og Østersøen. Vi sild lever sammen i kæmpestore stimer i de frie vandmasser.

Livret

Jeg lever mest af dyreplankton som vandlopper, lyskrebs, snegle, fiskelarver og meget andet. Min mund kan åbnes som en lille tragt. Jeg svømmer med åben mund. Inde i munden sidder gællegitrene som en si eller et lille net. Der fanges hele tiden plankton, som ender i min mave. Jeg kan også godt jage lidt større byttedyr.

Værste fjender

Mennesket fanger og spiser enorme mængder af sild. Torsken er den største fjende hos dyrene, men også makrel, havørred, marsvin, laks og sildehaj er hurtige og farlige for mig.

Største talent

Vi kan svømme i stimer på flere millioner sild. Før vi blev overfisket, var vi måske den almindeligste fisk i verden.

Mød min fætter

Både brisling og sardiner er i min familie. Brislingen kan du møde i de danske farvande.

Prøv også

Hvis I kan få fat på en nyfanget sild, kan I kigge nærmere på mine skæl. De falder let af. Hvis silden mister for mange skæl, får den let infektioner og dør. I kan se på sildens skæl, hvor mange år, den er. Brug en stereolup eller et mikroskop og tæl de mørke ringe. Hvert år sætter silden en ny ring på skællene - lidt ligesom årringene i et træ.

Skal vi mødes?

Du kan møde mig i alle havene omkring Danmark. Jeg findes på alle typer havbund ned til 250 meters dybde. Som voksen kommer jeg sjældent helt ind på det lave vand, men en del steder kan du fange mig fra kysten eller broer. Hos fiskehandleren kan du næsten altid finde mig - eller i et glas eller frossen i supermarkedet. Men tag til et besøgsakvarium, hvis du vil se mig svømme rundt i live.

Laks

Salmo salar

Kæle- og øgenavne
Hagelaks,
kroglaks,
løvspringer,
svelling, gilling,
sigge, striler.

Sådan ser jeg ud

Jeg svømmer hurtigt og er bygget til fart. Min sølvfarvede, torpedoformede krop er fuld af muskler. Min ryg er mørk og grøn. Når jeg går op i åer og vandløb, får hannerne røde sider, og både hanner og hunner bliver mørkere. Jeg har store skæl, der skinner som sølv i havet. Jeg kan blive omkring 1½ meter lang og kan veje over 40 kilo.

Mit liv

Jeg udklækkes i åer, hvor der er strøm, sten og rent vand. Først har jeg en stor blommesæk på bugen. Den fungerer som en madpakke et par uger, til jeg kan fange mad selv. Efter 1-6 år er jeg voksen og klar til at svømme ud i havet og leve i saltvand. Her svømmer jeg rundt i 1-4 år, inden jeg svømmer tilbage til det samme vandløb, hvor jeg blev udklækket. Her gyder jeg, og de fleste laks dør kort tid efter af udmattelse. Jeg bliver højst 10 år gammel.

Her bor jeg

Jeg gyder i ferskvand, og der lever jeg mine første år. Derefter vandrer jeg ud for at leve og æde i havet. Jeg kan altså både klare mig i saltvand og ferskvand.

I Danmark findes jeg naturligt i Skjern Å, Storåen, Varde Å og Ribe Å, og er udsat i andre åer. Jeg findes også i havet rundt om Danmark.

Livret

I åen elsker jeg tanglopper, vårfluer, slørvinger og døgnfluer. I havet jager jeg rejer, sild, brisling, tobis og andre småfisk.

Værste fjender

Mennesket er min værste fjende. Både fordi I fanger mig, og fordi I har forurennet eller spærret de vandløb, hvor jeg gyder. Der er andre, der gerne vil spise mig. Det er fx haj, hejre, skarv, odder, mink og sæl.

Skal vi mødes?

I kan altid møde mig i supermarkedets frysedisk og hos fiskehandleren. Det meste af året må jeg godt fanges, hvis jeg er over 60 cm lang. Men det er ikke let, og de fleste steder med laks skal man betale mange penge for et fiskekort. Sæt mig gerne ud igen. Vi er ikke så mange tilbage.

Største talent

Jeg er stærk og udholdende. Jeg kan svømme i stærk strøm og springe over 4 meter høje forhindringer på vej tilbage til mit fødested. Derfor er jeg også mange lystfiskeres drømmefisk.

Mød min fætter

Jeg hører til familien af laksefisk. Der hører også ørred, helt, snæbel og stalling til.

Vidste du det?

I parringssæsonen får de store hanlaks en krog i underkæben. Den skal imponere hunnerne i yngletiden. Mit kød får normalt den lækre lyserøde farve fra de rejer og andre skaldyr, jeg spiser. De fleste laks i frysedisken opdrættes i store fiskefarme i Norge eller Skotland. Her tilsættes foderet et farvestof.

Rødspætte

Pleuronectes platessa

Kæle- og øgenavne

Spætte, flynder, olette, rustepeter, melskulle, lødde, rødbutte, ringflynder, papegøje.

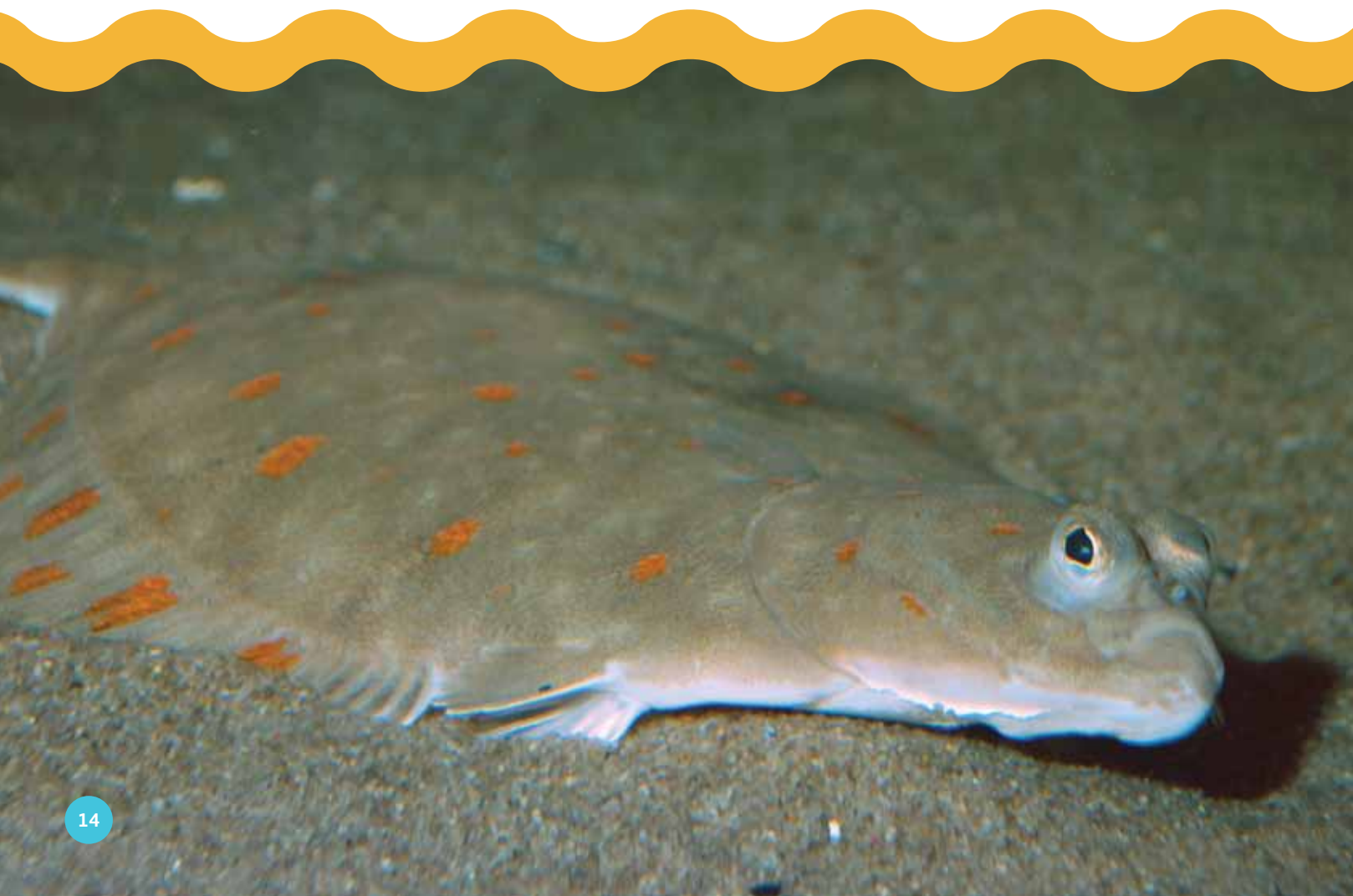
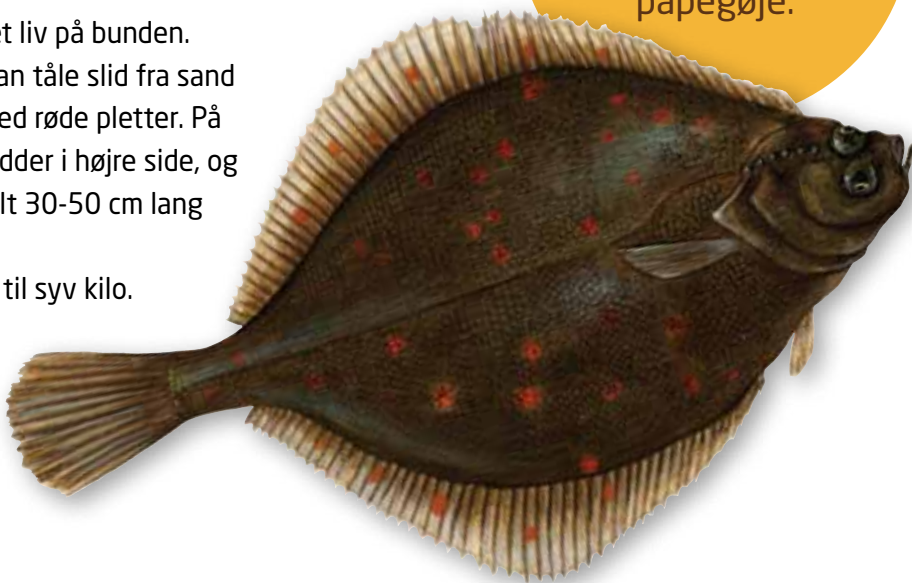
Sådan ser jeg ud

Jeg er en fladfisk. Jeg er bygget til et liv på bunden. Mit skind er glat og stærkt, så jeg kan tåle slid fra sand og sten. Jeg er brun på oversiden med røde pletter. På undersiden er jeg hvid. Mine øjne sidder i højre side, og min mund er skæv. Jeg bliver normalt 30-50 cm lang og vejer omkring et kilo. De allerstørste rødspætter vejer op til syv kilo.

Vidste du det?

Under 2. verdenskrig lavede man sko af mit skind.

Mit liv

En rødspættehun kan gyde 500.000 æg i det frie vand. Der befrugtes æggene og stiger langsomt op til overfladen. Når jeg udklækkes, ligner jeg en almindelig fiskelarve. Jeg svømmer rundt i overfladen, til jeg bliver cirka en cm lang og begynder forvandlingen til fladfisk. Mit venstre øje vandrer langsomt over i højre side. Jeg begynder at svømme sidelæns og lægger mig til sidst helt på den ene side. Jeg bor ved bunden resten af mit liv. Når jeg er 2-5 år, kan jeg selv få unger.

Skal vi mødes?

Jeg kan altid træffes på akvarier rundt om i Danmark, hvor du ofte må røre ved mig. Du kan også møde mig hos fiskehandleren eller prøve selv at fange mig med fiskestang og sandorm. Om sommeren kan du komme til at træde på mig, når du bader på det lave vand. Jeg kan fanges på det lave vand med en rejehov. Spurt hurtigt hen over sandbunden med nettet.

Her bor jeg

Jeg lever på sandbunden i hele Danmark. Du kan finde mig på det lave vand og helt ud på 50 meters dybde. Om dagen ligger jeg nedgravet i sandet, og om natten er jeg på jagt. Når jeg er lille, bliver jeg inde på det lave vand.

Livret

Jeg elsker muslinger, sandorme og børsteorme, som jeg spiser hele livet. Men jeg spiser også krebsdyr og småfisk.

Værste fjender

Jeg har flere fjender. Torsk, sæl, skarv og mennesket elsker at spise mig. Jeg skal være 27 centimeter lang, før du må fange mig.

Største talent

Jeg er en mester i at gemme mig på sandbunden. På få sekunder kan jeg skifte farve, så jeg får samme farve som bunden. Jeg graver mig også lidt ned, så kun mine øjne stikker op. Så er jeg næsten usynlig.

Mød min fætter

I Danmark har vi mange forskellige fladfisk. Min fætter hedder skrubbe. Vi ligner hinanden lidt, men skrubben er mere ru og har ikke mine røde pletter. Der er også fladfisk som ising, tunge, pighvar, hårhvar og slethvar.

Find og fang fisk

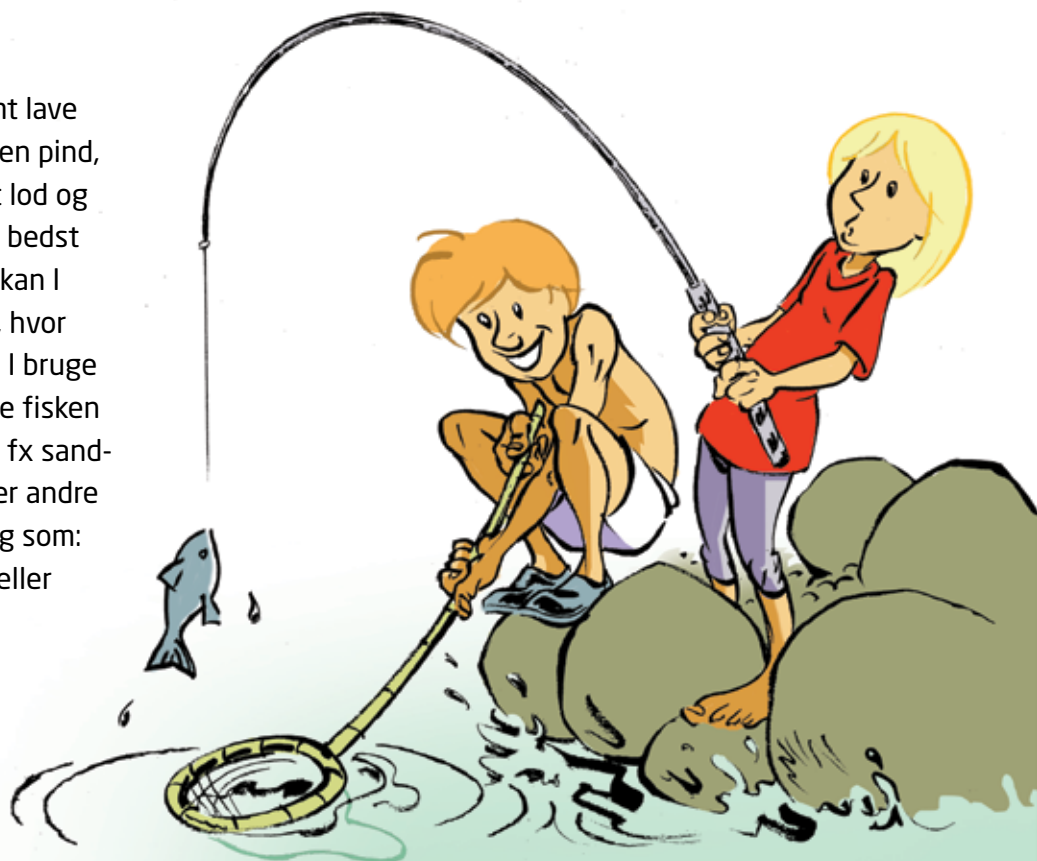

Det er næsten umuligt at fange fisk med hænderne. Fiskene er hurtige, glatte og trænede i at holde øje med bevægelser i og over vandet. Når I skal fange fisk for at se på dem, skal I bruge noget fiskegrej. Husk at have en stor spand eller en plastikbalje/akvarium med, så I kan se på fisken.

Der er regler for hvor, hvornår og hvor store fisk, man må fange. Børn under 18 år må fiske frit i saltvand i Danmark. Voksne skal have et fisketegn. Man skal altid have lov til at fiske i ferskvand. Nogle steder skal man købe et fiskekort, men der findes også søer, hvor der er frit fiskeri.

Fiskestang

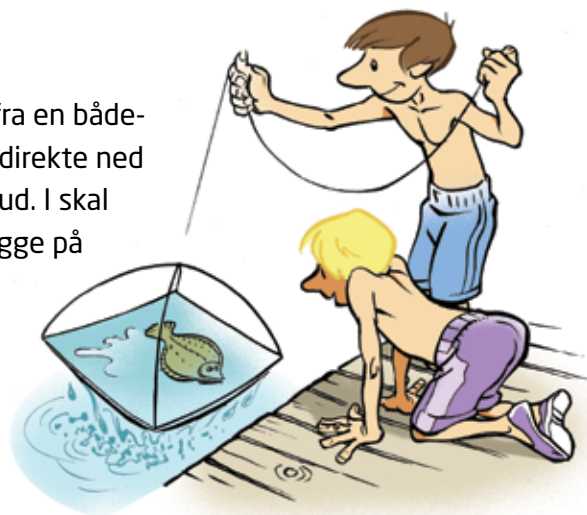
Til små søer og nogle åer kan I nemt lave jeres egen fiskestang. I skal bruge en pind, et par meter fiskesnøre, en krog, et lod og et flåd. Men de fleste steder er det bedst at have en fiskestang med hjul. Så kan I kaste lidt længere og få krogen ud, hvor fiskene er. For at fange fisken, skal I bruge agn. Agn er det, man prøver at lokke fisken med. Agnen kan være naturlig som fx sandorm, majs, maddiker, brød, tobis eller andre småfisk. Den kan også være kunstig som: spindere, woblere, blink, jigs, fluer eller pirke.

Sænkenet

Det er godt at fange fisk med sænkenet fra en bådebro, mole eller havnekaj. Nettet sænkes direkte ned fra det sted, hvor I står eller kastes lidt ud. I skal nok lige øve jer et par gange. Lad det ligge på bunden lidt og træk så op. De småfisk, der er over nettet, bliver fanget. I skal ikke trække for hurtigt eller for langsomt. Husk at binde enden af snoren fast rundt om hånden eller til noget andet ved kanten.

Rejehov

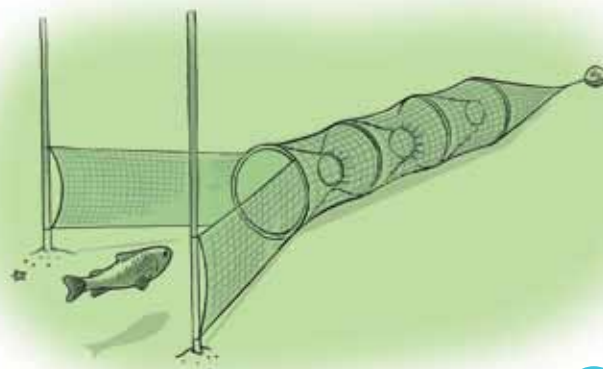
Med en rejehov kan I fange mange af de fisk, der lever tæt på bunden. I kan selvfølgelig også fange rejer, krabber, muslinger og meget andet sjovt. I skal skubbe nettet foran jer på det lave vand. For at fange de små fladfisk, skal I gå hurtigt hen over sandbunden. Den nederste kant af nettet skal lige røre bunden, så dyrene ikke kan smutte under nettet. I ålegræs og tang skal I "ryste" rejehoven gennem planterne.

Fiskenet

Et almindeligt fiskenet er meget nyttigt til at fange småfisk og krabber med på det lave vand, fra havnekanten eller mellem stenene på rev og mole.

Ruse

En ruse er en smart netfælde for fisk. Allerede for tusinder af år siden flettede man ruser af pil eller hassel til at fange fisk i. I dag laves ruserne af net. For at fiske med ruse skal man være over 12 år og have et fritidsfisketegn. Rusen skal være lovlig, og der er regler for, hvor den må stå, hvornår den må bruges, og hvordan den skal afmærkes.

Gedde

Esox lucius

Kæle- og øgenavne

Jættestorfisk,
långedde,
de ferske vandes
krokodille.

Sådan ser jeg ud

Jeg har et fladt og bredt hoved, og min krop er meget lang. Jeg kan blive op til 150 cm lang og veje over 30 kg. Min farve er mørk grønlig med gule pletter. Jeg er godt kamufleret. Jeg har tusindvis af meget spidse tænder i munden. Tænderne vender bagud, så jeg kan holde fast i byttet. Min mund kan åbnes meget, så jeg kan spise meget store fisk. Min ryg og gatfinne er tæt på halen. De tre finner er store, så jeg kan accelerere meget hurtigt.

Mit liv

Jeg begynder at gyde på lavt vand sidst i marts, når isen er smeltet. Jeg lægger mange klumper med æg over et stort område. Det kan blive til næsten 250.000 æg. Æggene klæber sig til sten eller planter og klækkes allerede efter 10-15 dage. Larven svømmer hen og sætter sig fast på et blad. Her bliver den, til blommesækken er brugt, og den har fået mund og gat. Så er jeg klar til at jage mellem vandplanterne. Ynglen vokser hurtigt, og vi kan nå at blive 20 cm inden efteråret. Jeg lever mit liv alene og er kun sammen med andre gedder, når vi skal gyde.

Her bor jeg

Jeg findes over hele Danmark i søer, vandhuller, moser og åer. Her bor jeg langs bredden mellem vandplanterne. Jeg foretrækker klart vand, men er ikke kræsen. Jeg kan også ses ved kysten på steder, hvor vandet ikke er særlig salt.

Min livret

Jeg bruger mine gode øjne til at jage med - og jeg er en dygtig jæger. Når jeg jager, ligger jeg helt stille inde mellem planterne. Når der svømmer en fisk forbi, farer jeg lynhurtigt ud og fanger den. Jeg spiser alle slags fisk - og osse gerne frøer, snoge og små svømmefugle.

Skal vi mødes?

Når vi gyder tidligt om foråret, kan du måske se os lege på det lave vand. Ellers er jeg svær at få øje på i søen eller åen, men så må du prøve at fange mig. Hvis du ikke vil spise mig, skal du sætte mig ud igen, tak.

Værste fjender

Jeg er min egen fjende. Store gedder spiser nemlig små gedder. Ellers er odder, mink og fiskeørn ude efter mig. Mennesket er også min fjende, da jeg er meget populær hos garnfiskere og lystfiskere.

Største talent

Jeg er den perfekte jæger i ferskvandet og har set ud på samme måde i millioner af år. Man har fundet 25 millioner år gamle fossiler, der fuldstændig ligner nutidens gedder.

Mød min fætter

Det bliver svært, da jeg er den eneste geddeart i Europa. Mine fætre bor i Nordamerika og i Sibirien.

Vidste du det?

Efter gydningen kan den store hungedde spise den noget mindre han. I gamle dage troede man, at små børn ikke fik så ondt, når de fik tænder, hvis de bar en geddetand på sig. Man troede også, at tørrede og knuste geddeøjne i vin kunne hjælpe på sidesting.

Fjæsing

Trachinus draco

Kæle- og øgenayne

Dragefisk, stenbikker, niprikker, helvedsfisk og havets hugorm.

Sådan ser jeg ud

Jeg er en lille aflang og slank fisk med et stort hoved. Min ryg er brunlig, og mine sider har smukke grønne og blå aftegninger og gulfarvede striber. Nederst er jeg lys - lidt gullig.

Min rygfinne er meget lang, og forrest er der to giftige pigge.

På hvert af mine gællelåg er der også en giftig pig. Jeg bliver normalt op til 20-30 cm.

Mit liv

Om sommeren fra juni-august søger jeg ind på lavt vand for at gyde. Mine æg flyder rundt i 4-5 dage, før de klækkes. Mit liv som larve leves frit i vandet. Når jeg bliver større, svømmer jeg ned på bunden og lever der resten af livet. Om vinteren graver jeg mig ned og spiser næsten ikke.

Her bor jeg

Jeg findes i de fleste danske farvande. Vi er mange i Kattegat, men svømmer også rundt i Nord-søen, Skagerrak, sunde og bæltter og den østlige Østersø. Om sommeren bor jeg inde ved kysten fra to meters dybde og ud på 15 meter. Om vinteren tager jeg ud på dybere vand. Om natten jager jeg, men om dagen graver jeg mig ned, så kun mine øjne er fri.

Livret

Jeg spiser mest små sild, kutlinger, tobis og brisling.

Værste fjender

Pighvar og slethvar, men også torsk, ørred og gråsæl.

Største talent

Jeg er en af Danmarks giftige fisk. Giften er normalt ikke livsfarlig, men det kan gøre meget ondt at stikke sig på mig. Lille fjæsing, havmus og pighaj har også giftige pigge.

Vidste du det?

Jeg er en god spisefisk, selv om jeg har giftpigge. Vær ikke bange, hvis du ved et uheld bliver stukket af mig. Sæt foden eller hånden, hvor du har stukket dig, i meget varmt vand. Så opløses giften efter et stykke tid. Men gå til lægen, hvis det bliver ved med at gøre ondt.

Skal vi mødes?

Meget gerne, men så skal du fange mig. Jeg bider gerne på sandorm som fladfiskene. Du kan også være heldig at fange mig i en rejehov. Husk at have en handske på, når du tager krogen ud, så du ikke stikker dig. Selv når vi er døde, kan vores gift godt virke.

Mød min fætter

Lille fjæsing er min fætter, men ham kan du kun møde sydpå ved Vesterhavet. Han er mindre, men også giftig.

Havtobis

Ammodytes marinus

Kæle- og øgenavne

Sandgrævling,
sandål, hyldebøsse.

Sådan ser jeg ud

Jeg er ikke så stor - aflang og slank med et meget spidst hoved. Min underkæbe er meget længere end overkæben, og jeg kan åbne min mund rigtig meget. Min ryg er lidt grøn, men ellers er jeg mest sølvskinnende. Jeg bliver normalt 15-20 cm lang.

Mit liv

Jeg gyder om vinteren og lægger op til 25.000 æg, som klæber sig fast til sandet. Efter udklækningen begynder jeg at spise dyreplankton. Jeg er voksen efter 1-2 år og bliver højst 10 år gammel.

Her bor jeg

Jeg bor for det mest langt ude på havet i Skagerrak, Kattegat og Nordsøen. Her bor jeg tæt på bunden og kommer meget sjældent op til overfladen.

Vidste du det?

Engang fiskede over 1000 danske fiskekuttere efter tobis. Nu er det under 50.

Livret

Jeg elsker vandlopper, men tager også fiskeyngel og andre små krebsdyr.

Værste fjender

Jeg betyder rigtig meget som mad for andre fisk og havdyr i havets fødekæder. Haj, rokke, blæksprutte, sæl, laks, torsk, hval og havfugle spiser mig. I Danmark fanger industrifiskere rigtig mange tobis i kæmpestore net. Vi bliver lavet til fiskemel og fiskeolie. Tidligere var over halvdelen af vægten af de fisk, man fangede i Danmark, tobis. Nu er det mindre. Der er nye regler for, hvor mange tobis, fiskerne må fange.

Største talent

Jeg er god til gemmeleg. Jeg ligger nedgravet i havbunden det meste af mit liv og kommer kun frem, når jeg skal spise og gyde.

Skal vi mødes?

Du kan måske fange mig, når jeg fra marts til juli trækker ind på lavere vand. Når solen går ned, svømmer vi helt ind til land. Prøv at fange mig i tusmørket med en rejehov på sandbunden. Nogle steder kan du købe tobis som madding for lystfiskere. Du kan se mig i et af Danmarks mange akvarier.

Mød min fætter

I Danmark er vi fem arter: havtobis, kysttobis, nøgentobis, plettet tobis-konge og uplettet tobiskonge.

Trepigget hundestejle

Gasterosteus aculeatus

Kæle- og øgenavne

Strandstikling,
hundesild, podstik,
pindstejle,
hornstejle, stiksild,
smutsild, pindsild.

Sådan ser jeg ud

Jeg er en lille sølvskinnende fisk med tre pigge på ryggen og to på bugen. Nogle gange har jeg to eller fire pigge på ryggen. Jeg har en tynd halestilk og kan blive op til 11 cm lang, men kun i saltvand. I søer og andet ferskvand, bliver jeg ikke over fire cm. Jeg er mørk hen over ryggen.

Mit liv

I foråret eller den tidlige sommer bygger hannerne en lille rede af plantedele over en lille hulning på bunden. Vi bliver smukt røde på bugen og lokker gerne flere hunner ind til reden. Her lægger de op til 1000 æg, som jeg befrugter. Jeg passer meget godt på rede, æg og unger de næste uger. Jeg fjerner døde æg og vifter frisk vand ind på æggene. Når ungerne er udklækkede, passer jeg på dem en uges tid. Derefter svømmer de ud på egen hånd. Næste forår er de voksne og klar til selv at gyde.

Mød min fætter

Jeg har en fætter med ni pigge. Den nipiggede hundestejle lever for det meste i ferskvand, søer og åer. Jeg er også i familie med den sjove tangsnarre, som lever i ålegræsset langs kysten.

Skal vi mødes?

Kom ud til stranden eller vandhullet og fang mig med net på det lave vand. Jeg er tit lige rundt om dine ben, hvis du står stille. Du kan også let fange mig med et sænkenet i havne og langs moler. Jeg kan godt leve i et akvarium i nogle dage. Tag vand fra det sted, hvor du fangede mig, og brug en pumpe i akvariet.

Her bor jeg

Jeg er meget almindelig og findes i både fersk-, brak- og saltvand i hele Danmark. I saltvand holder jeg mig ofte tæt på kysten. I ferskvand svømmer jeg i stimer langs bredden.

Livret

Jeg spiser meget gerne små rejer, dafnier, vandlopper, fiskelarver, fiskeæg og orme.

Værste fjender

Næsten alle rovfisk vil gerne spise mig: ål, torsk og havørred og også fugle som skarv, toppet skallesluger og andre søfugle.

Største talent

Hos os er det hannerne, der passer på æg og unger. Ellers er det måske min flotte røde bug i yngletiden.

Vidste du det?

Jeg kan godt tage på langfart og er set i store stimer helt ude ved boreplatforme i Nordsøen. I gamle dage fangede man mig og brugte mig til ande- eller svinefoder.

Ørred

Salmo trutta

Kæle- og øgenavne

Bugger, krogørred, laksens horeunge, hvidørred.

Sådan ser jeg ud

Som min fætter laksen er jeg skabt til fart. Jeg er én art, men har tre forskellige former i Danmark. Hvis jeg lever hele mit liv i bækken, får jeg gule sider med røde pletter og mørk ryg. Så kaldes jeg for bækørred, og jeg vejer sjældent mere end et kilo.

Søørreder vokser op i søer og får et gyldent

eller bronzefarvet skær med sorte pletter. Havørreder vandrer ud i havet og bliver mere

sølvblanke med sorte pletter. De kan blive lidt over en meter lange og veje lige over 15 kilo.

Mit liv

Jeg gyder langt oppe i vandløb med koldt og iltrigt vand fra oktober til februar. Æggene dækkes til med grus, og ungerne udklækkes i april og maj. Her spiser vi og vokser i 1-5 år. Cirka halvdelen af os tager ud i havet og bliver havørreder. Nogle få af os svømmer ud i en sø og lever der som søørreder. Resten bliver i åen eller vandløbet og hedder så bækørreder. Jeg bliver sjældent mere end 5-10 år gammel.

Livret

Jeg spiser det meste. Når jeg er lille, elsker jeg igler, orme, haletudser, krebsdyr, insekter, dafnier og andre småfisk.

Når jeg er voksen, spiser jeg også lidt større fisk.

I havet gerne sild, tobis og brisling.

Værste fjender

Hejre, skarv, stor skallesluger, odder, fiskeørn, isfugl og sæl vil gerne spise mig.

Mennesker er også ret vilde med mig.

Største talent

Jeg kan udvikle mig til at være enten havørred, bækørred eller en søørred.

Så jeg kan leve tre meget forskellige steder.

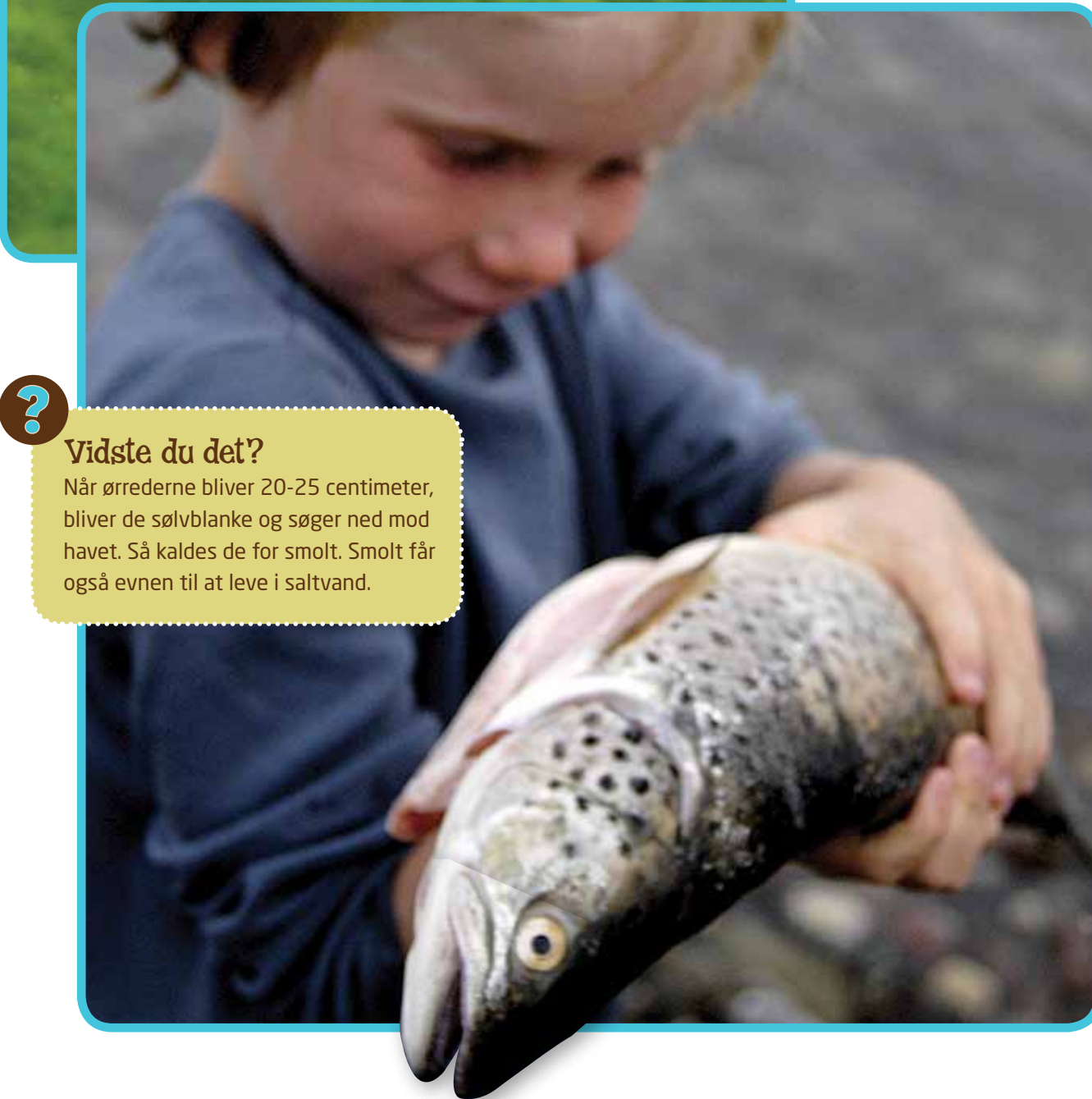

Skal vi mødes?

Jeg kan altid ses i akvarier rundt om i Danmark. Ellers må du prøve at fange mig i sø, å eller ved havet.

Mød min fætter

Laksen er min store fætter. Andre fisk i laksefamilien er fx helt, regnbueørred og stalling.

Vidste du det?

Når ørrederne bliver 20-25 centimeter, bliver de sølvblanke og søger ned mod havet. Så kaldes de for smolt. Smolt får også evnen til at leve i saltvand.

Aborre

Perca fluviatilis

Kæle- og øgenavne

Krykryg, krumryg,
krogryg, båse,
sildingjager.

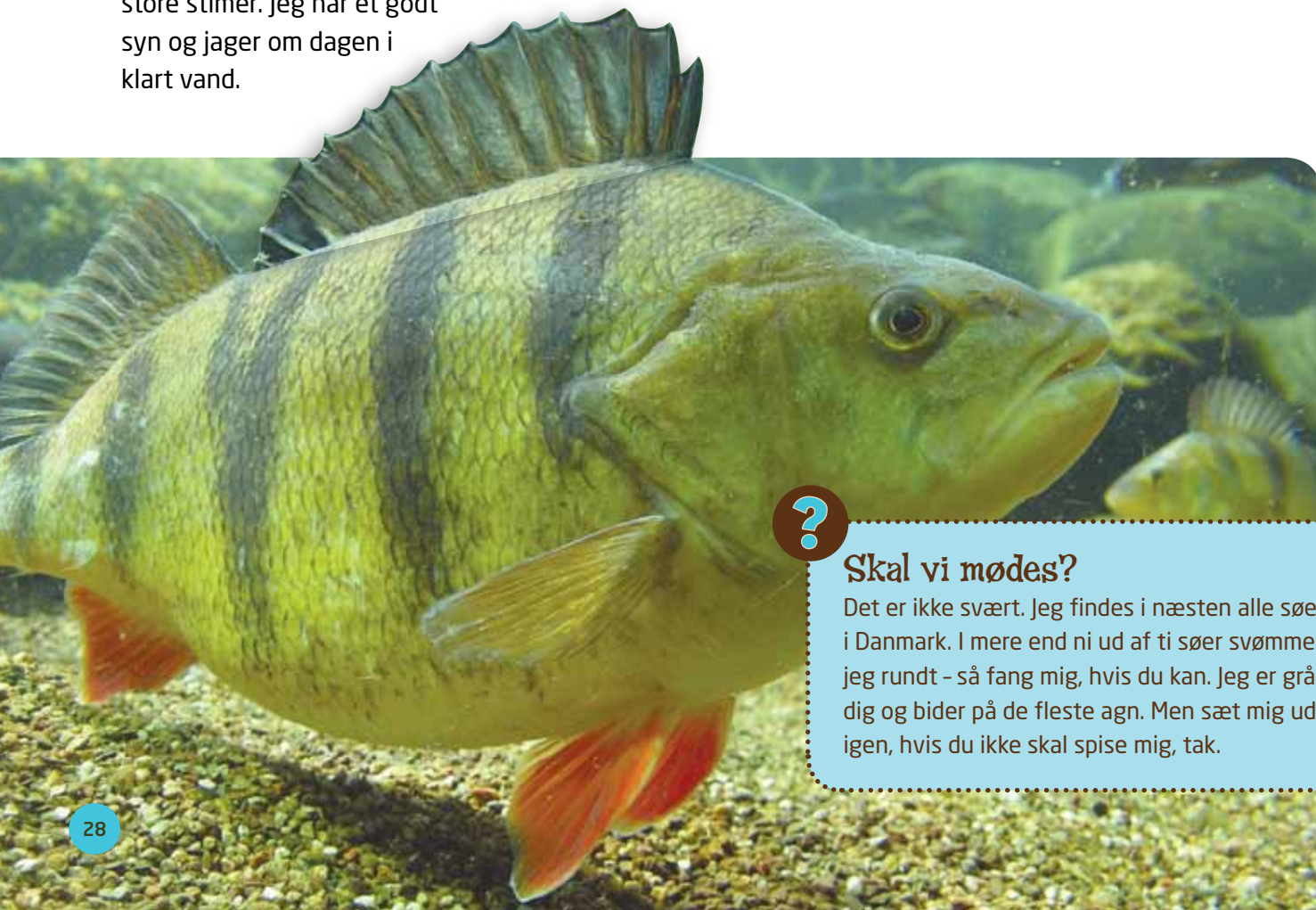

Sådan ser jeg ud

Flot er jeg med rød-orange bug-, hale- og gatfinne. Resten af min krop er grønlig med 5-7 mørke tværstriber. De er god kamuflage, når jeg ligger mellem siv og vandplanter. På store aborrrer rejser min ryg sig som en pukkel lige bag hovedet. Min rygfinne har stive, spidse pigge. På mit gællelåg sidder der også en pig, der kan være meget spids. Jeg kan blive over 20 år gammel og veje op til fire kilo. For det meste vejer jeg ikke mere end 200-500 gram.

Mit liv

Jeg gyder i søer og vandløb i marts-april. Æggene hænger sammen i klæbende æg-guirlander på op til flere meters længde. De sættes fast på rødder, nedhængende grene, sten eller vandplanter. Æggene klækkes efter 2-3 uger. Efter kort tid jager larverne dafnier og vandlopper i overfladen. Ynglen samles efterhånden i små eller store stimer. Jeg har et godt syn og jager om dagen i klart vand.

Skal vi mødes?

Det er ikke svært. Jeg findes i næsten alle søer i Danmark. I mere end ni ud af ti søer svømmer jeg rundt – så fang mig, hvis du kan. Jeg er grådig og bider på de fleste agn. Men sæt mig ud igen, hvis du ikke skal spise mig, tak.

Her bor jeg

De fleste af os bor i søer, men nogle lever i havet tæt på kysten, der hvor vandet ikke er for salt. Vi skal altid svømme op i ferskvand for at gyde. Som lille ligger jeg gerne inde på det lave vand mellem planterne. Når jeg er ældre, svømmer jeg rundt længere ude i søen.

Livret

Når jeg er larve, æder jeg mest plankton som dafnier og vandlopper. Lidt senere foretrækker jeg smådyr, fx insektlarver, krebsdyr og fiskeyngel. Når jeg bliver endnu større, spiser jeg næsten kun fisk. Det kan være skaller, karusser, løjer eller mindre aborrer.

Værste fjender

Mink, odder, fiskehejre og gedde er mine største fjender. Men store aborrer spiser også små aborrer. Mennesker er også min fjende, da de gerne vil fange og spise mig.

Største talent

Jeg kan klare mig fint i både koldt og varmt vand.

Vidste du det?

Vi aborrer jager sammen i flok. Vi kan jage stimer af skaller, løjer eller smelt sammen for at angribe dem.

Mød min fætter

Sandart er min store fætter. Han er en rovfisk, du kan møde i lidt større søer. Og så har jeg en mindre fætter, der hedder hork.

Snæbel

Coregonus oxyrhynchus

Kæle- og øgenavne

Gjælhest, jydefisk, snibel, snevler, snøfler, snøffel.

Sådan ser jeg ud

Jeg har store, flotte, sølvskinnende skæl over hele kroppen. Jeg har en aflang, spids og mørk snude, og derfor kaldes jeg snæbel, som kommer af snabel. Jeg har en kløftet hale. Jeg kan blive op til 50 cm, og jeg kan veje op til fem kg.

Mit liv

Om efteråret samles vi i stimer og vandrer fra Vadehavet op i vandløbene. Her gyder vi i november og december og tager tilbage til Vadehavet. Vores æg klækker i februar-marts til små larver på cirka en cm. Først i april er vi så store, at vi kan svømme ud i Vadehavet. Vi kommer først tilbage til åen efter 2-4 år, når vi selv kan gyde. Vi kan blive op til 10 år.

Vidste du det?

Fordi jeg er så sjælden, har Danmark fået 100 millioner kroner af EU til at genoprette mine levesteder og passe på mig. Pengene er først og fremmest brugt til at fjerne spærringer i vandløbene. På den måde kan jeg vandre frit mellem Vadehavet og mange flere gydesteder med rent vand.

Her bor jeg

Jeg har tidligere levet i hele Vadehavet og ynglet i åer i Tyskland, Holland og Danmark. Nu findes jeg kun i Danmark. Her bor jeg i Vadehavet og yngler i Vidåen, Brede Å, Varde Å, Ribe Å, Sneum Å og Kongeåen.

Livret

Jeg er vild med dyreplankton, larver, små snegle, muslinger og krebsdyr.

Værste fjender

Både gedde, fiskehejre, skarv og sæl er ude efter mig. Men det er menneskets indgreb i vandløbene, forurening og fiskeri, der har bragt mig på randen af udryddelse.

Største talent

Det er måske ikke et talent, men jeg er en af Europas mest truede fiskearter. Derfor er jeg og stallingen også Danmarks eneste totalt fredede fisk.

Mød min fætter

Jeg er en laksefisk og er i tæt familie med helten. Han har ikke min spidse snude.

Skal vi mødes?

Nej, det kan vi desværre ikke endnu. Vi er kun 7.000-10.000 snæbler tilbage i verden og skal have ro nogle år, så vi kan formere os og blive mange.

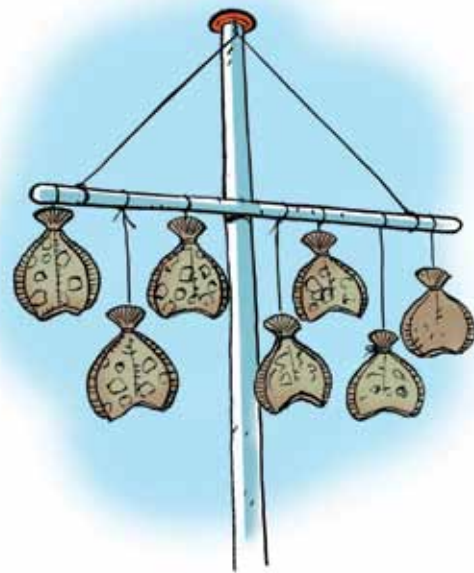

Smag på FISKEN

I Danmark har vi altid fanget fisk. Her er fundet fiskekroge og andet fiskegrej, der er 8000 år gammelt. Fisk er gennem historien blevet tilberedt på mange måder. Før vi fik fryserne og køleskabe, var det vigtigt, at fisken kunne holde sig længe. Derfor saltede, tørrede, marinerede eller røgede man tit fiskene. I skal selvfølgelig også prøve at smage på fiskene. Husk god køkkenhygiejne.

Tørfisk

Tørring af fisk er den ældste måde at konservere fisk på. Senere begyndte man også at salte og røge fisk eller kombinere de tre metoder. Flere steder i Danmark har man egnsretter med tørrede fisk. De kaldes fx bakskuld, dabs eller tørre jyder. I skal bruge nogle rødspætter eller isinger (ikke for tykke), kniv, skærebræt, salt, snor, en høj flagstang eller tørresnor og godt vejr. Rens fiskene grundigt for indvolde og gæller. Skær et eller to tværsnit ned til rygbenet fra både ryg- og bugside. Læg fiskene i en spand eller en gryde i lag i rigeligt salt - mindst to døgn. Så bindes de på en snor og hænges til tørre i sol og vind i et par uger. Hæng dem så højt som muligt. Så undgår I fluer i fisken. Fisken må ikke få regn eller blive våd under eller efter tørringen. Hiv fiskene i tørvejr, hvis der er optræk til regn.

Om at røge fisk

Det er ikke så svært at røge fisk. Her er en hurtig måde, hvor fiskene bliver varm-røgede. I skal bruge en stor gryde med en rist i, som I lægger fisken på. Sild, makrel eller tykke fladfisk er fine at røge. I bunden af gryden lægger I et tyndt lag bøge-savsmuld. Gnid fiskene med salt og læg dem på risten. Luk gryden tæt med et låg og sæt gryden over et bål eller et gasblus. Skru ned for varmen, når det begynder at ryge. Der må ikke gå ild i savsmulden. Alt efter størrelsen skal fiskene have 10-15 minutter med varme og røg.

Prøv en plankefisk

Plankefisk laves ved hjælp af strålevarmen fra et bål. De fleste fisk kan bruges. Store fisk fileteres, så I har to sider fisk med skind på. Fladfisk kan renses og sættes direkte på planken. Find nogle flækkede kævler eller rå brædder. Lav en stak små træpløkke. Fisken sættes nu fast på træstykket ved at banke træpløkkene igennem fisken. Skindsiden på fileter skal vende ind mod træet. Det kan være nødvendigt at lave huller til pløkkene i forvejen, hvis I bruger hårdt træ. I kan bruge kødnåle eller binde fisken på planken med en gennemvædet bomuldssnor i stedet for træpløkkene. Drys med salt, peber og eventuelt andre krydderier, inden planken placeres helt tæt på bålet. Se, hvordan fisken reagerer på varmen og reguler afstanden, så den bliver gennemstegt.

Fisk er sundt

Fødevarestyrelsen anbefaler, at voksne og store børn spiser 200-300 gram fisk om ugen - enten som et varmt måltid eller som pålæg. Fisk indeholder sunde fiskeolier, D-vitamin, jod og selen.

Sære og svære ord

Agn

Fiskere bruger agn til at lokke fisk til at bide på krogen. Agn kan være naturlige som orm eller kunstige som et blink.

Gyde

Det kaldes at gyde, når hunfisken lægger sine æg i vandet, og hannen frigør sin sæd over æggene, så de befrugtes.

Gæller

Åndedrætsorganer hos nogle af de dyr, der lever i vandet.

Hvirveldyr

Dyr med en rygsøjle af hvirvler. Hvirveldyr er delt i hoved, hale og krop. Mennesker er hvirveldyr.

Kamuflage

Beskyttelse ved hjælp af farve, form, bevægelser og materialer, så man falder sammen med omgivelserne.

Larve

Mange dyr kaldes for larver, lige når de er kommet ud af æggene. Både fisk, sommerfugle, vandmænd, frøer og muslinger har fx larver.

Livscyklus

Tiden fra en generation af et dyr lægges som æg eller fødes - til det dør.

Konservere

En behandling, der betyder, at noget kan holde sig i lang tid.

Rejehov

Et net, der bruges til at fange dyr på det lave vand.

Rogn

Fiskeæg kaldes også for rogn. Hannens sæd kaldes tit for mælken.

Ruse

En slags fiske-fælde i vandet. Laves nu af net, men i gamle dage af pileflet.

Smolt

Unge fisk af laks og ørred, som er parate til at leve i havet og begynder vandringen ned ad vandløbene.

Svømmeblære

Blære inde i fisk, der kan regulere deres vægtfylde og balance i vandet.

Torpedoformet

Det er formen på noget langt, rundt og strømlinet, fx en cigar. Det er en god facon for fisk, der skal være hurtige.

Vekselvarme

Dyr med vekselvarme har en temperatur, der skifter. Den holdes normalt kun en smule over omgivelsernes temperatur. Vekselvarme dyr er for eksempel fisk, padder, krybdyr og alle hvirvelløse dyr.

Vinterdvale

En hviletilstand, hvor dyrene nedsætter stofskiftet og kroppens temperatur i vinterperioden. Især ferskvandsfisk går i dvale nede i søers og vandhullers bundmateriale.

Naturen er grunden til, at vi mennesker kan leve på Jorden. Derfor skal vi vide noget om naturen, opleve den og passe på den. Lige meget hvor, du bor i verden, er der natur, dyr og planter, der betyder noget særligt for dig. Nogle børn har aldrig set havet. Nogle børn lever med kulde, sæler og evig sne. Andre børn møder sværme af græshopper og flokke af giraffer, men har aldrig mærket følelsen af et snefnug på kinden.

I 2009 fik Danmark en naturkanon. Det er ikke en kanon, der kan skyde med kanonkugler. Det er en liste med 216 eksempler på natur, som betyder noget særligt for os danskere. Der er både dyr, planter, sten, svampe, steder og naturtyper i Danmarks Naturkanon. Kanonen skal hjælpe os med at lære noget mere om vores natur. Den skal også give os lyst til at opleve og undersøge vores nære verden.

Her i bogen kan I møde de 12 arter af fisk i Danmarks Naturkanon.

Hele naturkanonen kan ses på
www.naturkanon.dk

Udgivet med støtte fra Naturstyrelsen og tips- og lottomidler til friluftslivet.

